

Inhoudsopgave

Woord vooraf	1
Inleiding	5
Stad versus Ommelanden	6
‘Commoditeyt’: site en situation	8
Kustgebied versus achterland	9
Een veranderende oriëntatie	11
Stand van zaken economische geschiedenis	15
Een afgelegen quasistadstaat	17
Een kwantitatief onderzoek	18
Voorstudies	22
Vraagstelling van deze studie	23
1. ‘Het gelijk van Van Doeveren’, de demografische ontwikkeling van Groningen in de zeventiende en achttiende eeuw	27
De demografische bronnen	32
De doopboeken	33
De bronnen met betrekking tot de sterfte	37
De huwelijksproclamaties	42
De burgerboeken	44
Schattingen van de bevolkingsomvang van Groningen	45
Geboorte en sterfte	55
De huwelijken	62
Migratie en mobiliteit	70
Perspectief	75
Een vergelijking met andere steden	77
Tenslotte: demografie, tussen geografie, gezondheid en hygiëne	82
2. ‘Fries of Veels’. Immigranten in Groningen en hun herkomst 1595-1795	87
Een grote stad	89
Een tijdrovend onderzoek	92
Burgerrecht, buurmaal en gilderecht	93
Migratie in soorten	97
De burgerboeken als bron	98
Tussen de Republiek en Duitsland	99
De huwelijksproclamaties	110
Migratie: sekse en afstand	121
Een aantrekkelijke bestemming voor een arm achterland	124

Groningen vergeleken met andere steden	129
Drie ‘bruggenhoofden’	135
Steeds nauwere cirkels: migratie in de tijd	138
Ommelanders in de stad	143
Friezen, Drenten en Westfalingers in de stad	146
Integratie in de Nederlanden	150
Tenslotte: krimpende cirkels en groeiende vernederlandsing	152
3. Van Ommelander predikanten, Drentse molenaars en Munsterse wevers. Bevolking, beroep en bedrijf in Groningen	157
Het stapelrecht en de macht van de gilden	158
Het brouwersgilde en de andere gilden	162
Burgers, gildrecht, gilden, conjunctuur en gilderollen	166
De admissiegelden – bron voor nieuwe gildebroeders	172
Schattingen van de beroepsbevolking	177
Migranten en beroepen	179
Rechtstreekse rurale migranten	187
Enkele vergelijkingen met incidentele bronnen	191
Karige kohieren: een gebrek aan statische bronnen	193
Ontwikkelingen in de tijd	195
Tenslotte: meer verzorgend dan producerend	200
4. Pilaren, Peerlen en Penningen. De financiële huishouding van de stad Groningen	203
De stand van zaken met betrekking tot het onderzoek	204
Belastingen: verpachten of collecteren	208
Stadsrekeningen en financiën in de zestiende eeuw	211
Redressen tegen ‘confusie’ der financiën	214
Naar een vaste indeling van de stadsrekening	217
Het ritueel van het controleren van de rekening	219
Verbetering van de financiën	220
De stadsrentmeesters aansprakelijk gesteld	224
De stadsrekenkamer in bedrijf	225
De zaak op orde	227
‘BV Groningen’	229
De indeling van de stadsrekeningen	231
De inkomsten	239
De uitgaven	243
Externe financiële lusten en lasten: de buitenbezittingen en kleine kassen	247

De inkomsten van de stad nader bekeken	252
De uitgaven van de stad nader bekeken	261
Het geleende geld	268
Tenslotte: Stadsfinanciën als spiegel van het zelfbeeld en de economische ontwikkeling van de stad	273
5. Besluit	281
De voordelen van een economisch-geografische insteek	281
Demografie: dynamisch en steeds gezonder	282
Migratie: ruraal en vooral zuidoostelijk	283
Beroep: regionale specialisaties	286
Financiën: bijzondere buitenbezittingen	287
Financiën: kapitaalvoorziening	290
De Ommelander pilaren ingeruild voor Stadse peerlen	293
Tenslotte: Bescheiden, unieke plaats	294
Samenvatting	297
Abstract	304
Zusammenfassung	311
Bijlagen	319
Geraadpleegde bronnen	391
Geraadpleegde literatuur	396
Over de auteur	413
Historia Agriculturae	415